

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

УДК 340.12:342.53

doi: <https://doi.org/10.33270/01191702.60>

Павлишин О. В. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9444-4734>;

Дурдинець М. Ю. – кандидат юридичних наук, викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6718-3583>

Двопалатний парламент як форма демократичної влади в Україні: історико-правовий аналіз і перспективи

Метою статті є систематизований виклад історії та перспектив запровадження бікамералізму в Україні. У статті здійснено філософсько-правовий аналіз історичного розвитку теоретичного обґрунтування та практики реалізації інституту двопалатного парламенту в Україні. **Методологія.** Основним методологічним підходом у дослідженні є аксіологічний. Порівняльний метод дає змогу проаналізувати дискусії щодо позитивних і слабких аспектів бікамералізму, а також можливості запровадження його в Україні. Завдяки історико-правовому методу було розглянуто витоки й еволюцію бікамералізму в деяких країнах Європи, США та Україні. **Наукова новизна.** З'ясовано, що європейський парламентаризм ґрунтується на таких демократичних цінностях, як спадкоємність законів, непорушність громадянських свобод, пріоритет прав людини, політичний і культурний плюралізм, наявність розвинуеного громадянського суспільства, з огляду на те, що парламентаризм і бікамералізм найчастіше пов'язують із демократичною політичною та правовою культурою. Визначено нагальність імплементації передового досвіду функціонування двопалатного парламенту, оскільки ідея бікамералізму стала визначальним чинником генези сучасного конституціоналізму та парламентаризму у світі. Ефективна реалізація перспектив євроінтеграційного розвитку нашої держави майже неможлива без переосмислення відповідних положень Конституції України. Доведено, що перспективи запровадження двопалатного парламенту в Україні нині знаходяться не лише в політичній і теоретико-правовій, а й філософсько-правовій та психологічній площинах. Констатовано, що структура Парламенту України відіграє вагомий роль у збалансуванні потреб та інтересів населення, гармонізації взаємодії влади та суспільства з метою забезпечення його демократичного розвитку, досягненні більш стійкої рівноваги сил між виконавчою та законодавчою гілками влади, створенні перманентного балансу між складовими системи влади, формуванні умов для прийняття політично виважених і консолідованих рішень, більш ґрунтового та детального опрацювання законопроектів, аби забезпечити належну якість правотворчого процесу. **Висновки.** Висвітлено положення про сприяння розвитку територіальним громадам України через пряме представництво їх у найвищому законодавчому органі державної влади. Зазначено, що чітка структурованість парламенту дасть змогу представити в ньому кожний регіон (територіальну частину, громаду), що уможливить їх найбільш ефективний розвиток і підвищення рівня життя населення, з огляду на основні потреби, інтереси та специфічні проблеми регіону під час ухвалення законів, а також сприятиме консолідуванню суспільства задля реалізації стратегічних напрямів державного будівництва та зміцнення національної безпеки України.

Ключові слова: бікамералізм; парламентаризм; двопалатність; українське державотворення; демократичні цінності; євроінтеграція.

Вступ

Дослідження феномену двопалатного парламенту посідає чільне місце в численних наукових працях теоретиків конституціоналізму, соціологів і політологів (Bradbury, & Crain, 2002; Llanos, & Nolte, 2003; Albert, Baraggia, & Fasone, 2019; Wolfs, & Cigala, 2019). Класики світової політико-правової думки, зокрема З. Бжезінський, Є. Бентам, А. Гамільтон, Т. Гоббс, Ш. де Голь, Р. Даль, Т. Джеферсон, Л. Дюї, Г. Кіссінджер, Б. Констан, Д. Коуклі, Дж. Локк, Н. Макіавеллі, Д. Медісон, Д. Міль, Ш. Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, М. Тетчер, А. Токвіль, В. Черчилль, А. Шайо та інші вчені, політики й державотворці також досліджували питання парламентаризму у своїх

працях від епохи Нового часу до сучасності. Нині ключові питання організації політико-правової системи України розглядають у філософсько-правовій площині, що підтверджують праці сучасних українських учених (Kostytskyi, 2008; Kostytskyi, 2014, р. 41-48; Pavlyshyn, 2017; Durdynets, 2017).

Попри те, що питання ефективності впровадження бікамералізму у світовій літературі протягом останніх десятиліть стає більш поширеним, окреслена проблема залишається предметом дискусій. Це пов'язано, зокрема, з тим, що дослідження зазначеної проблематики лежить не лише в теоретико-правовій, а й у соціологічній, філософській і психологічній

площинах. Низка державних діячів, учених, а також політиків ідеї бікамералізму пов'язують передусім із федеративним устроєм держав (Республіка Австрія, Федеративна Республіка Німеччина, США, Швейцарія тощо) або з багатомістовими традиціями існування дво-палатного парламенту у Великій Британії.

Поширеною причиною скептичного ставлення до переваг двопалатної моделі з боку правознавців пострадянського простору, які обстоюють природність функціонування двопалатних парламентів лише у федераціях, є ідеї щодо неможливості запровадження бікамералізму в сучасних унітарних державах. Фахівці обстоюють думку, що верхня палата в таких країнах є консервативним чинником, що гальмує будь-які прогресивні перетворення. Положення, які беруть початок переважно з радянської юридичної науки, суперечать сучасній конституційній дійсності та засвідчують односторонній і необ'єктивний науковий аналіз бікамералізму.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є філософсько-правовий аналіз історичного розвитку теоретичного обґрунтування та практики реалізації інституту двопалатного парламенту. Для досягнення мети було визначено такі завдання: здійснити систематизований огляд результатів досліджень історії та окреслити перспективи запровадження бікамералізму в Україні.

Виклад основного матеріалу

Бікамералізм або бікамеризм (фр. *bicamerism* (*bicameralism*); лат. *bis* – два та *camera* – склепіння, кімната) – це двопалатна структура найвищого законодавчого органу в державі. Однією з найбільш чітких тенденцій генези світового конституціоналізму нині є всебічна популяризація теорії та практики бікамералізму. Зазначене положення можна підтвердити тим, що останніми роками багато країн з різними формами державного устрою виявляють активність щодо переходу до бікамеральної структури парламенту. За сучасних умов двопалатні парламенти засвідчують історичні традиції конституціоналізму, їх не сприймають як своєрідне відхилення в державному розвитку країн, поєднаних однією правовою системою. Нині для значної кількості громадян бікамералізм – це повсякденне політико-правове явище, оскільки таку систему парламентаризму обрали економічно розвинені та політично стабільні країни світу. Надто значущою двопалатна модель парламенту є для країн, у яких суспільство є неоднорідним за культурою, ментальністю, традиціями й історією.

У юридичній літературі, зокрема філософсько-правових дослідженнях, представлено широкий спектр думок щодо функціонування двопалатних

парламентів. На цьому акцентував увагу О. Д. Градовський, який зазначив, що стосовно загального питання про необхідність верховної палати більшість дослідників політичної сфери висловлюються позитивно.

Розроблення теоретичних питань, пов'язаних із запровадженням і функціонуванням двопалатної моделі парламенту, було започатковано в працях класиків політико-правової та філософської думки – Ш. Монтеск'є, Дж. Локка, Дж. Медісона, Т. Джефферсона, А. Токвіля та інших мислителів XVII–XIX ст. Обґрунтовуючи значущість і доцільність демократії як сучасної форми суспільно-політичного устрою в державі, основоположники теорії демократії, водночас, обстоювали доцільність формування двопалатного парламенту в демократичних політичних системах. Інструментальне значення бікамералізму теоретики демократії визнали необхідною умовою функціонування політичної системи держави та її демократичного устрою. Перші теоретики демократії вважали, що втілення принципу бікамералізму сприятиме підвищенню рівня ефективності й виваженості прийняття рішень, мінімізації суперечностей інтересів малих і великих регіонів країни, компетентності діяльності парламенту та наступності в прийнятті ними рішень.

На підставі огляду літератури стосовно проблематики дослідження можна констатувати, що ключові положення вчення про бікамералізм викладені в працях мислителів XVII–XIX ст. Модель Ш. Монтеск'є вважають класичною, оскільки в ній доведено дієвість механізму стримувань і противаг, реалізовано представництво соціальних інтересів населення, гарантовано врівноваженість політичного ладу в соціально неоднорідному суспільстві та створено фундамент для ліберальної демократії. Система поділу влади набуває найбільш повного вираження в бікамеральному способі організації структури загальнонаціональних представницьких органів. Крім того, у теорії демократичної держави бікамералізм визнано гарантією прозорості й публічності, захисту прав та інтересів різних меншин і регіонів. Інститут парламентаризму залишається предметом правового дослідження, оскільки перебуває в полі зору соціальної філософії, філософії права, психології, соціології, політології тощо.

Необхідним є подальше вивчення кількісного і якісного співвідношення верхньої та нижньої палат, специфіки побудови парламенту, зумовленої культурно-історичними, етнічними й ментальними особливостями кожної держави, теоретичних витоків та історичного розвитку концепції представництва народу у вищих органах законодавчої влади від античних моделей двопалатного парламенту до бікамеральності новітнього зразка, яка стала засобом збалансування влади, адже в більшості європейських країн перші представницькі установи

з'явилися і майже до кінця XVIII ст. діяли як багатопалатні. Основними джерелами європейської правової традиції, що вплинули на функціонування та розвиток двопалатного парламенту як органу влади, є давньогрецька філософія, римське право та християнська етика.

У XX ст. спостерігали відмову від бікамералізму в країнах «старої» демократії та збільшення його питомої ваги за рахунок нових країн Центральної та Східної Європи. Збереження другої палати є не лише даниною традиції, воно постає додатковим або стримувальним фактором на шляху перетворень (залежно від політичного режиму). Наявність другої палати зумовлена демократизмом суспільства, утвердженням принципу поділу влади, системою стримувань і противаг, а також необхідністю представлення інтересів груп, які не інституціоналізовані особливими державними утвореннями. Досвід сучасних розвинених демократій засвідчує, що двопалатний парламент часто буває більш демократичним, ніж однопалатний, і є менш вразливим стосовно «захоплення» його певною політичною силою або коаліцією таких сил з метою монополізації влади. Держави з давніми традиціями парламентаризму (Велика Британія, Франція, Італія) не відмовляються від двопалатності, а намагаються її модернізувати: зробити більш легітимною, змінюючи строки повноважень і порядок формування, посилити позиції верхньої палати шляхом підвищення її ефективності в законодавчому процесі.

На початку XXI ст. палати парламенту формуються вже не за принципом станового чи класового представництва, а отже, між вибором структури парламенту та формою державного устрою немає залежності, оскільки першу визначають особливості держави (історичні, політичні, національні). Правознавці, політологи та соціологи зазначають, що недостатньо виключно політичного представництва в парламенті попри форму держави. Для європейських унітарних держав традиційним є конституційне закріплення бікамералізму. В окремих унітарних державах другу палату формують як орган представництва територіальних колективів, що проживають у межах адміністративно-територіальних одиниць (Франція, Італія, Іспанія, Польща). Визначено відсутність безпосереднього взаємозв'язку між формою державного устрою та моделлю парламенту. Серед 28 країн – членів ЄС двопалатну структуру парламенту мають 14 держав (у десятих – унітарний устрій, у чотирьох – федеративний). Порівняльно-правовий аналіз парламентів деяких країн Європи та США засвідчив відсутність прецедентів, коли створення двопалатного парламенту призводить до зміни форми державного устрою.

Приклади сучасних двопалатних парламентів країн засвідчують наявність двох головних проблем практики бікамералізму – порядок формування й обсяг повноважень верхніх палат. Встановлено таку закономірність: що далі процес формування палати від виборчого корпусу, то меншим є обсяг її компетенції та нижчим – реальний статус. Розроблення дієвої моделі двопалатної організації парламенту (з огляду на зазначені положення) перетворює бікамералізм на ефективний механізм, здатний оптимізувати роботу політико-правової системи під час становлення демократії, насамперед в умовах посттоталітарної трансформації права.

Європейський парламентаризм ґрунтується на таких демократичних цінностях, як спадкоємність законів, непорушність громадянських свобод, пріоритет прав людини, політичний і культурний плюралізм, наявність розвиненого громадянського суспільства, тому парламентаризм і бікамералізм найчастіше пов'язують із демократичною політичною та правовою культурою.

Бікамералізм є наслідком еволюції правової свідомості в напрямі демократизації політико-правової системи. Ефективна діяльність двопалатного парламенту можлива в державах з високою політичною культурою та розвинутою правовою свідомістю. Ключовими векторами історичної зумовленості й актуальності зміни структури парламенту є численні завдання та функції, що визначають його не лише як політичний центр законотворення, а й, водночас, як інститут формування державної програми розвитку країни. Реалізація ідеї бікамералізму дає змогу зберегти баланс сил у парламенті та врівноважити представницькі функції кожної з палат, а також підвищити рівень юридичної техніки нормотворення.

Наукова новизна

На підставі дослідження можна сформулювати тези, які відображають наукову новизну запропонованої розвідки. До основних позитивних рис бікамералізму належать: 1) контролювання палатами одна одної, що підвищує якість діяльності парламенту загалом і дає змогу мінімізувати порушення регламентних норм, маніпуляції та зловживання в роботі однієї з палат, унеможливити вплив виконавчої влади, що спрямовано задовольнити інтереси однієї людини або групи осіб у незаконний спосіб; 2) оптимізація діяльності палат шляхом зменшення кількості їхніх членів і створення належних умов для обговорення важливих питань з метою прийняття конструктивних рішень; 3) забезпечення представництва кожного регіону (територіальної частини, громади), що є передумовою найбільш ефективного й інтенсивного розвитку, оскільки

робить можливим врахувати всі регіональні інтереси й особливості під час ухвалення законів і прийняття важливих рішень; 4) формування підґрунтя для прийняття політично виважених рішень, а також більш досконалого та деталізованого опрацювання проектів законодавчих актів; 5) встановлення публічної та прозорої процедури обговорення державних рішень шляхом розподілу процесу їх підготовки та прийняття на декілька етапів, завдяки чому він стає більш доступним для громадськості та може бути висвітлений у засобах масової інформації; 6) збалансування та конструктивізація взаємодії політичних антагоністів у парламенті, що дає змогу ефективніше узгоджувати політичні інтереси суспільства; 7) створення перманентного балансу влади, тобто досягнення стійкої рівноваги сил між виконавчою та законодавчою гілками влади; 8) забезпечення правонаступності влади, обраного курсу реформ і державної стратегії розвитку; 9) сприяння чіткій артикуляції вимог опозиції та скоординованій роботі альтернативних сил, що є додатковою гарантією від узурпації влади й убезпечує суспільство від державного свавілля та спроб зловживання владою керівництвом держави.

У кожній демократичній країні порядок формування виборчого органу залежить від умов, що впливають на його ефективність, зокрема: форма державного правління; функції представницького органу; ступінь довіри громадян органам державної влади та політичним партіям; рівень сформованості політичної системи країни; ефективність розподілу повноважень між органами публічної влади; рівень розроблення виборчого законодавства; особливості адміністративно-територіального устрою. Реальну оцінку оптимальності різних моделей формування верхньої палати може бути проведено лише з огляду на те, яким чином кожна з обраних моделей впливає на фактичну роль палати парламенту. Зважаючи на те, що парламентські палати мають різний склад за правилами формування та розміром, їхні функціональні характеристики не збігаються. Однак фактично типовим є незначний розмір верхньої палати та більш тривалий строк перебування на посаді її членів, ніж членів нижньої палати.

Моделі бікамералізму відрізняються передусім засобами подолання суперечностей між двома палатами. Складовими різних варіантів бікамералізму є інституційні особливості взаємодії двох палат парламенту. Важливе значення має те, хто ініціює законопроекти, скільки разів їх розглядають у кожній палаті, кому належить вирішальний голос під час остаточного розгляду. Бікамеральні системи відрізняються за певними критеріями, серед яких головними є засоби формування та повноваження кожної з палат.

Політико-правовий статус верхніх палат визначають переважно принципи їх формування. Якщо нижня палата завжди формується на підставі загального та прямого голосування, то верхня вже не має такої симетричної легітимності: її склад призначають, обирають (безпосередньо чи опосередковано) або формують за принципом наслідування.

Розглядаючи історичні передумови виникнення в Україні бікамералізму як політико-правового явища, слід виокремити вісім етапів його становлення: 1) вічева демократична традиція Київської Русі; 2) обмежений парламентаризм у період перебування України в складі Великого князівства Литовського і Польського королівства; 3) представницькі органи періоду Запорізької Січі; 4) представництво українського народу в парламентських установах Австрії та Австро-Угорщини; 5) обмежене українське загальнодержавне представництво в період перебування України в складі Російської Імперії; 6) формування та законодавче визначення представницького органу влади в період існування Української Народної Республіки; 7) представницьке правління УРСР у складі СРСР; 8) парламентаризм у незалежній Україні.

Висновки

Ефективна реалізація перспектив євроінтеграційного розвитку України майже неможлива без переосмислення положень чинного Основного Закону, формування нових конституційних засад розбудови демократичної, соціальної та правової держави, гуманізації, лібералізації, посттоталітарної та постколоніальної еволюції законодавства, подальшої децентралізації, забезпечення представництва інтересів територіальних громад у парламенті та багатьох інших важливих кроків, спрямованих на інтенсифікацію розвитку громадянського суспільства в Україні.

Попри майже 29-річну історію незалежної української держави й 23-річну чинність Конституції України, на рівні суспільної та індивідуальної свідомості донині не сформовано поважного ставлення до закону та принципу верховенства права. Майже кожен Президент України прагне змінити Конституцію України для задоволення власних амбіцій і досягнення ситуативних політичних цілей, унаслідок чого не виправдано часто зазнають змін форма правління в державі та роль парламенту.

Перспективи запровадження двопалатного парламенту в Україні нині лежать не лише в політичній і теоретико-правовій, а й у філософсько-правовій і психологічній площинах. Оскільки для багатьох політиків і державних діячів, а також учених-правознавців ідеї бікамералізму асоціюються виключно з федеративними

державами (Федеративна Республіка Німеччина, Російська Федерація, США, Швейцарія тощо) або з дещо архаїчною побудовою двопалатного парламенту у Великій Британії (Wolfs, & Cigala, 2019, p. 76-95; Albala, 2017, p. 735-754; Albala, 2019, p. 459-460). Водночас поширення практики бікамералізму слід визнати однією з найбільш виразних тенденцій сучасного конституціоналізму й парламентаризму в Європі та світі (Albert, Baraggia, & Fasone, 2019; Romaniello, 2019; Popelier, 2019; Fasone, 2019, p. 183-192; Vercesi, 2019, p. 1-18).

Структура Парламенту України відіграє вагомий роль у збалансуванні потреб та інтересів населення, гармонізації взаємодії влади та суспільства з метою забезпечення його демократичного розвитку, досягненні більш стійкої рівноваги сил між виконавчою та законодавчою

гілками влади, створенні перманентного балансу влад, формуванні умов для прийняття політично виважених і консолідованих рішень, більш ґрунтовного та детального опрацювання законопроектів для забезпечення належної якості правотворчого процесу. Чітка структурованість парламенту дасть змогу представити в ньому кожен регіон (територіальну частину, громаду), що зробить можливим їх оптимальний розвиток і підвищення рівня життя населення з огляду на основні потреби, інтереси та специфічні проблеми регіону під час ухвалення законів (і будь-яких інших важливих рішень на загальнодержавному рівні), а також консолідувати суспільство задля реалізації стратегічних напрямів державного будівництва та зміцнення національної безпеки України.

REFERENCES

- Albala, A. (2017). Bicameralism and Coalition Cabinets in Presidential Polities: A configurational analysis of the coalition formation and duration processes. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19(4), 735-754. doi: 10.1177/1369148117727440.
- Albala, A. (2019). Corrigendum: Bicameralism and Coalition Cabinets in Presidential Polities: A configurational analysis of the coalition formation and duration processes. *The British Journal of Politics and International Relations*, 21(2), 459-460. doi: <https://doi.org/10.1177/1369148119846483>.
- Albert, R. (2019). The challenge of reforming bicameralism. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00006>.
- Albert, R., Baraggia, A., & Fasone, C. (eds.). (2019). Constitutional Reform of National Legislatures. *Bicameralism under Pressure*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644>.
- Bradbury, J., & Crain, M. (2002). Bicameral Legislatures and Fiscal Policy. *Southern Economic Journal*, 3(68), 646-659.
- Durdynets, M.Yu. (2017). Henezys bikameralizmu v yevropeiskii kulturi [The genesis of bicameralism in European culture]. *Filozofski ta metodologični problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1(13), 41-48. Retrieved from <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/349> [in Ukrainian].
- Fasone, C. (2019). Concluding chapter – Unicameralism and masked bicameralism. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00018>.
- Kostytskyi, M.V. (2008). *Filozofski ta psykhologični problemy yurysprudentsii [Philosophical and psychological problems of jurisprudence]*. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
- Kostytskyi, M.V. (2014). Pro matematyku yak metodologičnu piznannia (zokrema, v psykhologii) [On mathematics as a methodology of cognition (in particular in psychology)]. *Yurydychna psykhologična ta pedahohika, Legal psychology and pedagogy*, 1, 3-11 [in Ukrainian].
- Llanos, M., & Nolte, D. (2003). Bicameralism in the Americas: Around the Extremes of Symmetry and Incongruence. *The Journal of Legislative Studies*, 3(9), 54-86.
- Meg, R. (2019). Foreword: Bicameralism in an age of populism. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00005>.
- Pavlyshyn, O.V. (2017). *Pravova realnist yak znakova systema [Legal reality as a sign system]*. Kharkiv: Pravo [Ukrainian].
- Popelier, P. (2019). Concluding chapter – Bicameralism in multi-tiered systems. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00013>.
- Romaniello, M. (2019). Bicameralism. Multiple theoretical roots in diverging practices. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00008>.
- Rubinelli, L. (2019). Sieyès versus Bicameralism. *The Review of Politics*, 81(2), 255-279. doi: <https://doi.org/10.1017/s0034670518001201>.
- Serra, D. (2019). Defending bicameralism and equalising powers: The case of Peru. *Constitutional Reform of National Legislatures*. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00016>.
- Vercesi, M. (2019). Democratic Stress and Political Institutions: Drives of Reforms of Bicameralism in Times of Crisis. *Representation*, 1-18. doi: <https://doi.org/10.1080/00344893.2019.1635195>.
- Wolfs, W., & Cigala, C. (2019). *The scrutiny of EU documents in bicameral systems: Opportunity or weakness?* Law. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00011>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Albala A. Bicameralism and Coalition Cabinets in Presidential Polities: A configurational analysis of the coalition formation and duration processes. *The British Journal of Politics and International Relations*. 2017. No. 19 (4). P. 735–754. doi: 10.1177/1369148117727440.
- Albala A. Corrigendum: Bicameralism and Coalition Cabinets in Presidential Polities: A configurational analysis of the coalition formation and duration processes. *The British Journal of Politics and International Relations*. 2019. Vol. 21. Issue 2. P. 459–460. doi: <https://doi.org/10.1177/1369148119846483>.
- Albert R. The challenge of reforming bicameralism. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. P. 1–14. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00006>.
- Constitutional Reform of National Legislatures. Bicameralism under Pressure : Monograph Book / Edited by R. Albert, A. Baraggia, C. Fasone. 2019. 320 p. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644>.
- Bradbury J., Crain M. Bicameral Legislatures and Fiscal Policy. *Southern Economic Journal*. 2002. No. 3. Vol. 68. P. 646–659.
- Дурдинець М. Ю. Генезис бікамералізму в європейській культурі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2017. № 1 (13). С. 41–48. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/349>.
- Fasone C. Concluding chapter – Unicameralism and masked bicameralism. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. P. 183–192. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00018>.
- Костицький М. В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції : наук. пр. Чернівці : Рута, 2008. 560 с.
- Костицький М. В. Про математику як методологію пізнання (зокрема, в психології). *Юридична психологія та педагогіка*. 2014. № 1. С. 3–11.
- Llanos M., Nolte D. Bicameralism in the Americas: Around the Extremes of Symmetry and Incongruence. *The Journal of Legislative Studies*. 2003. No. 3. Vol. 9. P. 54–86.
- Meg R. Foreword: Bicameralism in an age of populism. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. p. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00005>.
- Павлишин О. В. Правова реальність як знакова система : монографія. Харків : Право, 2017. 336 с.
- Popelier P. Concluding chapter – Bicameralism in multi-tiered systems. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. P. 107–118. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00013>.
- Romaniello M. Bicameralism. Multiple theoretical roots in diverging practices. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. P. 16–36. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00008>.
- Rubinelli L. Sieyès versus Bicameralism. *The Review of Politics*. 2019. Vol. 81. Issue 2. P. 255–279. doi: <https://doi.org/10.1017/s0034670518001201>.
- Serra D. Defending bicameralism and equalising powers: The case of Peru. *Constitutional Reform of National Legislatures* : Monograph Book. 2019. P. 142–162. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00016>.
- Vercesi M. Democratic Stress and Political Institutions: Drives of Reforms of Bicameralism in Times of Crisis. *Representation*. 2019. P. 1–18. doi: <https://doi.org/10.1080/00344893.2019.1635195>.
- Wolfs W., Cigala C. The scrutiny of EU documents in bicameral systems: Opportunity or weakness? : Monograph Book. Law, 2019. P. 76–95. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788978644.00011>.

Стаття надійшла до редколегії 02.04.2019

Pavlyshyn O. – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Philosophy of Law and Legal Logic of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9444-4734>;

Durdynets M. – Ph.D in Law, Lecturer of the Department of Philosophy of Law and Legal Logic of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6718-3583>

Two-Chamber Parliament as a Form of Democratic Power in Ukraine: Historical-Legal Analysis and Prospects

The purpose of the study is to make the systematized presentation of the history and prospects of the introduction of bicameralism in Ukraine. To this end, the article provides a philosophical and legal analysis of the historical development of the theoretical justification and practice of implementing the institution of a bicameral parliament in Ukraine. Methodology. The key methodological approach in the study is axiological. The comparative method allowed us to analyze discussions about the positive and weaknesses of bicameralism, as well as the possibility of introducing it in Ukraine. The historical and legal method allowed us to consider the origins and evolution of bicameralism in individual countries of Europe, the USA and Ukraine. Scientific novelty. The article contains the multidimensional comparative analysis of procedures of judicial argumentation and logical proving, that are characterized not only with certain similarity

*but also with some specific moments. Author states that European parliamentarism is based on democratic values – legal succession, civil liberties, priority of human rights, political and cultural pluralism, strong civil society taking into consideration that parliamentarism and bicameralism are usually linked to democratic political and legal culture. It is stressed on importance of urgent implementation of best foreign practices related to bicameral parliament functioning as this concept has become the crucial factor of parliamentarism and constitutionalism evolution. Ukrainian choice to follow the European path of state development is impossible to reach without proper consideration of relevant legislative provisions. Key advantages and disadvantages of bicameralism are demonstrated on the basis of comparison of modern bicameral parliaments functioning (special attention is paid to formation procedure and upper chambers authorities). It is proved that the perspectives of bicameral parliament establishment in Ukraine depend not only on political and legal factors but also on the legal philosophical and psychological aspects. Author states that structure of Ukrainian parliament is of crucial importance when it comes to consideration of needs and interests of all society groups and categories, harmonization of authority and community interaction with aim to ensure its democratic development, achievement of certain level of sustainability in executive and legislative power branches cooperation, favourable conditions establishment for state power key components functioning and consolidated decisions to be made in this specific area to increase the quality of law-making process. It is stressed that attention must be paid to promotion of territorial communities development in Ukraine by ensuring opportunity to represent certain interests in state higher legislative body. **Conclusions:** It is noted that well-defined structure of the parliament will allow to represent interests of all regions and territorial communities with perspective to stimulate economic growth and consolidate society for implementation of vital policies and strategies to strengthen Ukraine's potential and national security.*

Keywords: bicameralism; parliamentarism; Ukrainian state building; democratic values; European integration.